

פרשת תולדות

יום א

(יט) וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק : (כ) וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אֲרִבְעִים שָׁנָה בְּקָחְתּוֹ אֶת רַבֵּקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדַן אֲרָם אָחוֹת לְבֶן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה : (כא) וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לְה' לִנְכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה' וַתְּהַר רַבֵּקָה אִשְׁתּוֹ : (כב) וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם בֶּן לְמָה זֶה אֲנֹכִי וַתִּלְךָ לְדַרְשׁ אֶת ה' :

רשיי פרשת תולדות

(יט) ואלה תולדות יצחק - יעקב ועשיו האמורים בפרשה :

בת בתואל מפדן ארם אחות לבן - וכי עדיין לא נכתב שהיא בת בתואל ואחות לבן ומפדן ארם, אלא להגיד שבחה שהיתה בת רשעו ואחות רשע ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם :

(כא) ויעתר - הרבה והפציר בתפלה :

ויעתר לו - נתפצר ונתפייס ונתפתה לו, ואומר אני כל לשון עתר לשון הפצרה ורבוי הוא וכן (יחזקאל ח יא) ועתר ענן הקטרת, מרבית עלית העשן, וכן (שם לה יג) והעתרתם עלי דברכם, וכן (משלי כז ו) נעתרות נשיקות שונא, דומות למרובות והנם למשא.

לנכח אשתו - זה עומד בזוית זו ומתפלל, וזו עומדת בזוית זו ומתפללת :

ויעתר לו - לו ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה :

(כב) ויתרצצו - על כרחך המקרא הזה אומר דורשני, שסתם מה היא רציצה זו וכתב אם כן למה זה אנכי. רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת. דבר אחר מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות :

ותאמר אם כן - גדול צער העבור :

למה זה אנכי - מתאוה ומתפללת על הריון :

ותלך לדרוש - לבית מדרשו של שם :

שאלות

- איך מסביר רשיי את המילה "תולדות"?
- רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי מ דוע התורה חוזרת על ייחוסה של רבקה, הרי כבר שמענו זאת בפרשת חיי שרה?
- מה ההבדל בין ויעתר לו ויעתר?
- מדוע התרצצו הבנים בבטן של רבקה?
- לאן הלכה רבקה כאשר סבלה את מער ההריון?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בניס / בנות
כיתות ד-ו
פרשת תולדות

יום ב

פרשת תולדות

(כג) וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גַיִם גֹּזִים בְּבִטְנָךְ וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדוּ וְלֹאִם מִלְּאִם יִאֲמָץ
וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר : (כד) וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לְלֵדָת וְהִנֵּה תוֹמָם בְּבִטְנָהּ : (כה) וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן
אֶדְמוֹנִי כְּלוֹ כְּאֶדְרֵת שֵׁעַר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֶשׂוֹ : (כו) וְאַחֲרָיו כֹּן יָצָא אָחִיו וַיְדוּ אַחְזָת בְּעֵקֵב
עֶשׂוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה בְּלֵדָת אֶתָּם :

רש"י פרשת תולדות

(כג) ויאמר ה' לה - על ידי שליח, לשם נאמר ברוח הקודש והוא אמר לה :

ושני לאמים - אין לאום אלא מלכות :

ממעיד יפרדו - מן המעים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו :

מלאם יאמץ - לא ישוו בגדולה, כשזה קם זה נופל, וכן הוא אומר (יחזקאל כו ב) אמלאה החרבה,
לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים :

(כד) וימלאו ימיה - אבל בתמר כתיב (להלן לח כז) ויהי בעת לדתה. שלא מלאו ימיה כי לשבעה
חדשים ילדתם :

והנה תומם - חסר, ובתמר תאומים מלא לפי ששניהם צדיקים, אבל כאן אחד צדיק ואחד רשע :

(כה) אדמוני - סימן הוא שיהא שופך דמים :

כלו כאדרת שער - מלא שער כטלית של צמר המלאה שער [אריג צמר] :

ויקראו שמו עשו - הכל קראו לו כן, לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה :

(כו) ואחרי כן יצא אחיו וגו' - שמעתי מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו, בדין היה אוהז בו לעכבו,
יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשו מן השניה, צא ולמד משפופרת שפיה קצרה, תן לה שתי אבנים זו
תחת זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה, והנכנסת אחרונה תצא ראשונה, נמצא עשו הנוצר
באחרונה יצא ראשון, ויעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון, ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה
כראשון ליצירה, ויפטור את רחמה, ויטול את הבכורה מן הדין :

בעקב עשו - סימן שאין זה מספיק לגמור מלכותו עד שזה עומד ונוטלה הימנו :

ויקרא שמו יעקב - הקדוש ברוך הוא. דבר אחר אביו קרא לו יעקב על שם אחיזת העקב :

בן ששים שנה - עשר שנים משנשאה עד שנעשית בת שלש עשרה שנה וראויה להריון ועשר שנים
הללו צפה והמתין לה כמו שעשה אביו לשרה, כיון שלא נתעברה ידע שהיא עקרה והתפלל עליה.
ושפחה לא רצה לישא, לפי שנתקדש בהר המוריה להיות עולה תמימה :

שאלות

- באיזה דרך אמר ה' לרבקה שיש לה תאומים בבטן?
- מה כתוב בתורה במקום "מלכות"?
- (רבקה) וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לְלֵדָת וְהִנֵּה תוֹמָם בְּבִטְנָהּ :

(תמר) בראשית פרק לח פסוק כז וַיְהִי בַּעֲת לְדִתָּהּ וְהִנֵּה תְּאוּמִים בְּבִטְנָהּ :

יש שני הבדלים בין רבקה לתמר, מה הם? מה סיבת ההבדל?

- מה מסמל הצבע של עשו?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בנים / בנות
כיתות ד-ו

▪ מי "קרא שמו יעקב"? 2 פירושים

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בנים / בנות
כיתות ד-ו
פרשת תולדות

יום ג

(כז) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שָׁדָה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשָׁב אֶהְלִים :
(כח) וַיֵּאָהֵב יַצְחָק אֶת עֲשׂוֹ כִּי צִיד בְּפִיו וְרַב־קָה אֶהְבֵּת אֶת יַעֲקֹב : (כט) וַיִּזְדַּע יַעֲקֹב נֹזֵיד
וַיָּבֵא עֲשׂוֹ מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵינִף : (ל) וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֶל יַעֲקֹב הַלְעִיטִנִּי נָא מִן הָאֲדָם הָאֲדָם
הַזֶּה כִּי עֵנִף אֲנֹכִי עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֲדָוִים : (לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מְכָרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכֹרְתִי
לִי : (לב) וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ הִנֵּה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה זֶה לִּי בְּכָרָה : (לג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
הַשְּׂבָעָה לִּי כִּיּוֹם וַיִּשְׁבַּע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב : (לד) וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֲשׂוֹ לֶחֶם וַיִּזְדַּע
עַד־שָׁיִם וַיֹּאכֵל וַיִּשְׁתֶּה וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹז עֲשׂוֹ אֶת הַבְּכָרָה : ס

רש"י פרשת תולדות

(כז) ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין
אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלש עשרה שנה זה פירש לבתי
מדרשות וזה פירש לעבודה זרה :

יודע ציד - לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת
התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצות :

איש שדה - כמשמעו אדם בטל וצודה בקשתו חיות ועופות :

תם - אינו בקי בכל אלה, אלא כלבו כן פיו. מי שאינו חריף לרמות קרוי תם :

ישב אהלים - אהלו של שם ואהלו של עבר :

(כח) בפיו - כתרגומו בפיו של יצחק. ומדרשו בפיו של עשו שהיה צד אותו ומרמהו
בדבריו :

(כט) ויזדע - לשון בישול, כתרגומו :

והוא עיף - ברציחה, כמה דתימא (ירמיה ד לא) כי עיפה נפשי להורגים :

(ל) הלעיטני - אפתח פי ושפוך הרבה לתוכה, כמו ששנינו אין אובסין את הגמל אבל
מלעיטין אותו :

מן האדם האדם - עדשים אדומות, (לא) מכרה כיום - כתרגומו כיום דילהן, כיום
שהוא ברור, כך מכור לי מכירה ברורה :

בכרתך - לפי שהעבודה בבכורות, אמר יעקב אין רשע זה כדאי שיקריב להקב"ה :

(לב) הנה אנכי הולך למות - (מתנודדת והולכת היא הבכורה שלא תהא כל עת העבודה בבכורות כי שבט לוי יטול אותה ועוד) אמר עשו מה טיבה של עבודה זו, אמר לו כמה אזהרות ועונשין ומיתות תלוין בה, כאותה ששנינו אלו הן שבמיתה שתויי יין, ופרועי ראש. אמר אני הולך למות על ידה, אם כן מה חפץ לי בה:

(לד) ויבז עשו - העיד הכתוב על רשעו שביזה עבודתו של מקום:

- בני כמה היו "הנערים" כאשר התברר אופיו של כל אחד?
- עשו היה צייד שצד חיות ביער, את מי עוד הוא "צד"? איך זה כתוב?
- מי נקרא תם?
- ממה היה עשו עיף?
- "לפי שהעבודה בבכורות", איזה עבודה?

פרשת תולדות

יום ד

(א) ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה : (ב) וירא אליו ה' ויאמר אל תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אליך : (ג) גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכהך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל והקמתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך : (ד) והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצות האל והתברכו בזרעך כל גויי הארץ : (ה) עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתי מצותי חקותי ותורתתי :

רשיי פרשת תולדות

(ב) אל תרד מצרימה - שהיה דעתו לרדת מצרימה כמו שירד אביו בימי הרעב, אמר לו אל תרד מצרימה שאתה עולה תמימה, ואין חוצה לארץ כדאי לך :

(ג) האל - כמו האלה :

(ד) והתברכו בזרעך - אדם אומר לבנו יהא זרעך כזרעו של יצחק, וכן בכל המקרא. וזה אב לכולן (להלן מח כ) בד יברך ישראל לאמר ישימך כאפרים וכמנשה, ואף לענין הקללה מצינו כן (במדבר ה כז) והיתה האשה לאלה, שהמקלל שונאו אומר תהא כפלוגית, וכן (ישעיה סה טו) והנחתם שמכם לשבועה לבחירי, שהנשבע אומר אהא כפלוגי אם עשיתי כך וכך :

(ה) שמע אברהם בקולי - כשנסיתי אותו :

וישמר משמרתי - גזרות להרחקה על אזהרות שבתורה, כגון שניות לעריות ושבות לשבת :

מצותי - דברים שאילו לא נכתבו ראויין הם להצטוות כגון גזל ושפיכות דמים :

חקותי - דברים שיצר הרע ואומות העולם משיבין עליהם כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז שאין טעם בדבר אלא גזירת המלך וחקותיו על עבדיו :
ותורתתי - להביא תורה שבעל פה, הלכה למשה מסיני :

שאלות

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בנים / בנות
כיתות ד-ו

- מדוע ה' יתברך אוסר על יצחק לרדת למצרים? (אברהם אבינו ירד)
- מה כתוב בתורה במקום " אבא שרוצה לברך את בניו אומר תהיה כמו יצחק?"
- "וישמור משמרת" על מה יצחק שמר?
- מה הם חוקים?
- איך נקראת כאן התורה שבעל פה?

בית ספר אהרן הרא"ה
לימוד אבות / אימהות בנים / בנות
כיתות ד-ו
יום ו

פרשת תולדות

(א) וַיְהִי כִּי זָקַן יַצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מִרְאֵת וַיִּקְרָא אֶת עֶשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲנִי: (ב) וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זָקַנְתִּי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי: (ג) וַעֲתָה שָׂא נָא כְּלִיף תְּלִיף וְקִשְׁתְּךָ וְצַד הַשֶּׁדֶה וְצוּדָה לִי צִידָה צֵיד: (ד) וַעֲשֵׂה לִּי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי וְהִבִּיאָה לִּי וְאֶכְלָה בְּעֵבוּר תִּבְרָכְךָ נַפְשִׁי בְּטָרֶם אָמוֹת: (ה) וְרַבְּקָה שָׁמְעַת בְּדַבְּרֵי יַצְחָק אֶל עֶשָׂו בְּנוֹ וַיִּלְךְ עֶשָׂו הַשֶּׁדֶה לְצוּד צֵיד לְהַבִּיא:

רש"י פרשת תולדות

(א) ותכהין - בעשן של אלו. דבר אחר כשנעקד על גבי המזבח והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים וראו מלאכי השרת והיו בוכים וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך כהו עיניו. דבר אחר כדי שיטול יעקב את הברכות:

(ב) לא ידעתי יום מותי - אמר רבי יהושע בן קרחה אם מגיע אדם לפרק אבותיו ידאג חמש שנים לפנייהם וחמש לאחר כן, ויצחק היה בן מאה עשרים ושלש, אמר שמא לפרק אמי אני מגיע, והיא מתה בת מאה עשרים ושבע והריני בן חמש שנים סמוך לפרקה, לפיכך לא ידעתי יום מותי, שמא לפרק אמי, שמא לפרק אבא:

(ג) תליך - חרבך שדרך לתלותה:

שא נא - לשון השחזה כאותה ששנינו (ביצה כח א) אין משחזין את הסכין אבל משיאה על גבי חברתה, חדד סכינד ושחוט יפה, שלא תאכילני נבלה:

וצודה לי - מן ההפקר ולא מן הגזל:

(ה) לצוד ציד להביא - מהו להביא, אם לא ימצא ציד יביא מן הגזל:

שאלות

- רש"י כותב 3 סיבות שבגללן יצחק התעוור בחר 2 מהם ורשום אותם.
- בן כמה היה יצחק כאשר בירך את בניו?
- בת כמה היתה שרה אימנו כשנפטרה? כמה שנים מסרו ליצחק להגיע לגילה של שרה אימו?
- מה מבקש יצחק מעשו במילים "שא נא"?
- איזה רעיון מוסרי יפה אומר רש"י על הפסוק "וצודה לי ציד"?